

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 29 Juni 1919. N°. 2162.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.80 bij vooruitbetaling voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .15.
Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.30, met inbegrip van bewijsnummer, voor elken regel meer f .20. Aanvragen en vermelding van liefdesgeven f .12 per regel.

Van de Kerk.

XXII.

Voorwaar ik zeg u, dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, totdat alle deze dingen zullen geschied zijn.
Matth. XXIV : 34.

Van de Apostolische openbaring moet thans op de Profetische worden teruggegaan, daar in het Nieuwe Testament deze laatste terugkeert, doch in zichtbaar gewijzigden vorm. Bij drie onderscheidene elementen, die zich hier aandienen, zal afzonderlijk zijn stil te staan. Ook in het Nieuwe Testament worden we verrijkt met nieuwe profetische gegevens, die voor zoover ze door den Christus zelf, vooral in zijn aankondiging van de Voleinding, vervat zijn, met name een zoo hoog karakter dragen, als dit zelfs bij Jesaja niet gevonden wordt. Doch hier blijft het niet bij. Met name in den brief van Paulus aan de Kerk van Corinthen, ontvangen we een aankondiging van profetische werkingen, die een geheel ander karakter dragen dan de profetie welke het Oude Testament ons bracht, en waarin het Profetische wezen zich voleindde. En dan in de derde plaats biedt het Nieuwe Testament ons een voorstelling van de stellige uitwerking van het gebed, die een volstrekt profetisch karakter draagt. Er is een bidden ook van de geloovigen dat op gemeenschapsoefening met onzen God en op smeeking in onze noden neerkomt, doch afgescheiden hiervan vernemen we hier ook van een bidden, dat van stellige verhooring verzekerd is, en in zooverre een profetische gestalte in zich draagt. Immers de bidder toont in dit profetische gebed als vooruit te voelen, wat straks te komen en te gebeuren staat.

Wenden we ons dan nu in de eerste plaats tot de profetien van het Oude Testament, die er toch altoos op neerkwamen, om de komst van den Messias aan te kondigen. Er moe in deze Oud-Testamentische profetien, die op den Christus doelden, verschil van vorm en van voorstelling worden aangetroffen, maar toch is en blijft steeds hoofdzakelijk, om aan Israël kond te doen, wat bij de komst van den Messias te gebeuren stond. Hierbij echter moet van meet af op de hiernaast loopende voorzeggingsmanie van de Heidsche volken gewezen worden, ten einde tweeledig doel te bereiken, in de eerste plaats dat de werkelijkheid van dit Heidsche vooruit ingrijpen in wat te komen stond, niet geloofend worde, en ten andere dat, hoewel de realiteit van deze voorgevoelde wetenschap niet te loochenen valt, toch haar gebrekkig karakter niet uit het oog worde verloren, en er van verre niet aan gedacht worde, om deze voorzeggingskunst der Heidsche volken met wat bij Israël de Profetie was op één lijn te stellen.

Bij ons volk, dat een noordelijk land bewoont, is het inwerken van het gevoel op wat ons omringt en te gebeuren staat, bijna nimmer overwegend, en nauwelijks medetellend, zoo ge het vergelijkt met wat in het Oosterland, en met name in het hart van Azië zich aandient. Wat we van Swedenborg, die uit het hoge Noorden van Europa was, vernemen, is en blijft een hoogte uitzondering, zoo zelfs dat er geen tweede voorbeeld van zoo vergaand ingrijpen in wat te gebeuren staat, te vinden is. Doch zien we van deze tot in kleinere bijzonderheden afdalende voorzeggingsgave af, dan kennen ook wij toch de gegevens die van louter psychischen of psycho-physischen aard, u niet gissen, maar bijna doorzinnen doen wat in iemands wezen schuilt, en al is 't nu dat de gegevens die ons langs dezen weg toekomen, een nadere wetenschappelijke uitlegging toelaten, die 't inzicht verheldert, ontken kan toch niet, dat reeds deze uitwendige gegevens waarde bezitten. Denk bijvoorbeeld aan Lavater, en aan de in zijn school opgekomen vindingrijkheid, om iemands karakter en aard gedeeltelijk naar den vorm van den schedel vast te stellen. Zelfs instituten zijn er opgericht, om deze Lavatersche methode toe te passen. Te Londen wordt hiervan met name op groote schaal werk gemaakt. En hoezeer ook hier zeer stellig overdrijving en eenzijdigheid bij in het spel komt, toch valt niet te ontkennen, dat ouders die er hun kinderen onderzoeken lieten, om te weten te komen voor welk soort beroep hun kroost de beste gaven bezat, er een goede keuze vaak aan dankten, en zulks niettegenstaande de onderzoeker, die zulk een oordeel ten beste gaf, zulk een kind slechts met de beide handen om den schedel mocht bevoelen, zonder het te onderzoeken kroost ook maar zijdelings gezien te hebben.

Er liggen hier mysteriën, die uiterst belangrijk kunnen zijn, en die toch eeniglijk uit wat de uitwendige vorm is gekend worden, iets waar te minder met hoog wetenschappelijke minachting op mag worden nedergezien, omdat zelfs in de dierenwereld zich analogische verschijnselen voordoen. Zie maar op wat wonderlijke wijze het aan de politie vaak gelukt is, een schuldige op het spoor te komen door een hond van fijnen reuk. Ook in de dierenwereld schuilt zoo vaak diep mysterieus verschijnselen. De beteekenis van het reukorgaan kan bij het dier zoo veel fijner werken dan bij ons menschen. Ook wat de aap vertoont is meer dan schijn. In de vogelenwereld is vooral bij die soorten die zomers en 's winters geheel andere wereldstrekken bewonen, de kunst onverklaarbaar, waarmee deze trekvogels, zonder af te dolen, keer op keer hun halve wereldreis volbrengen.

Niet minder belangrijk is wat men meende bij ons menschen uit het temperament te kunnen opmaken. Vooral op vierderlei onderscheid werd hier nadruk gelegd. *Sanguinisch* noemde men het temperament van wie geacht wordt te veel bloed in zijn adersgestel mee om te dragen, en hierdoor iets vroolijks en luchtlaarigs in zijn aard vertoont. Tegenover deze zouden dan de *Cholerische* temperamenten staan, wier bloed zich iets te traag beweegt. Als derde groep kwam hier dan bij de *Phlegmatische* van aard, wiens slijm hem derde. En ten slotte als vierde soort diende zich dan de *Melancholische* aan, wiens te donkere gal zijn levensvreugde heette te verdonkeren. Weer van geheel andere zijde ging vaak licht op uit de plooiën die de hand vertoont, en dit heette dan de *Cheironomie*. Gedurig bleek op nieuw, dat de rimpels of plooiën in de hand zeer uiteenliepen. Bij den één slechts zwak waarneembaar, vertoonden ze bij anderen vaak een geheel weefsel van plooiën, en telkens bleek van achteren, dat bij historische figuren van hoge beteekenis die weefsels van de handplooien zeer fijn uitgewerkt waren geweest. Nu beelde men zich vaak in, de beteekenis van deze plooiën en lijnen op zoo vaste wijze met den aard van iemands karakter in overeenstemming te kunnen brengen, dat het soms zelf raadselachtig aandeel, zoo klaar en duidelijk als zulk een Cheironomist den aard, het karakter en het talent wist weer te geven van een persoon dien men voor 't eerst ontmoette. Er is dan ook geen sprake van, dat alle deze pogingen om uit wat stoffelijk viel waar te nemen iets omtrent den persoon te ontdekken, op louter bedrog zouden berusten. Waarheid school er zeer zeker ten deele in. Alleen maar ontbrak het aan de genoegzame verklaring van het verschijnsel, en bleek telkens weer dat men om interessant te zijn verzinsel bij waarheid mengde. Of wat we van Simon Magus in de Handelingen en van Bileam in het Oude Testament lezen, hiermede in rechtstreeks verband stond, zij nu in 't midden gelaten, maar toch ook uit deze verschijnselen blijkt dan toch duidelijk genoeg, dat zich ook in de Heidenwereld gissingen, vermoedens en waarnemingen voordeden die een niet onverschillig, mystieke beduidenis hadden.

Gaat men nu op de historie der Heidenwereld in, dan bespeurt men al spoedig, dat bij bijna niet één Heidsche volk elk gegeven van dien aard ontbreekt. Steeds weet men onder deze volken te verhalen van een ver achter zich liggende oudheid, waarin wonderlijke verschijnselen plaats grepen waarvan de heugenis in een soort heilige traditie naleeft. Ware zulks nu eeniglijk bij de minst bekende volken van het Oosten voorgekomen, zoo zou men hierbij nog enkel aan priesterlijk bedrog hebben kunnen denken. Maar, en dit treft 't meest, ook bij de hoogstaande volken, bij de Perzen, bij de Babyloniërs, en zelfs bij de Grieken en Romeinen, stuit men op dezelfde verschijnselen. Ge behoefde den naam van Delphi slechts te noemen, om u een wonderwereld van voorzeggingen voor den geest te roepen, die eeuw na eeuw bij dit zoo hoogstaande volk der oudheid den gang van het leven beheerscht hebben. En wat ten deele nog meer verbaast, al moge het zijn dat de Grieken hierin naam maakten, niet minder toch is het van de praktische Romeinen bekend, hoe ook zij op vogelvlucht acht gaven, en op allerlei uitwendige verschijnselen nauwkeurig pleegden te letten, om uit deze gegevens de toekomst af te leiden. Ook de droomen telden onder deze belangrijke verschijnselen mee. En waren Plato en Cicero twee namen, die uit Athene en

Rome met hoogen roep door de wereld zijn gegaan, en nog steeds ook in de moderne wereld in hooge eere staan, er worde dan toch ook op gelet, hoe in deze Griekse wijsgeer en deze Romeinse orator, beiden aan al zulke geheimzinnige verschijnselen een ver van onbeduidende beteekenis hebben toegekend. Ook de heugenis van de Sibyllen telt hier mede.

Hieruit volgt nu in 't minst niet, dat in de Heidenwereld gelijke profetische krachten werkten, als onder Israël zoo hooge vlucht namen. Veeleer blijkt telkens opnieuw bij nauwkeurige studie, dat de voorzeggingsmanie van de Heidenwereld en de Profetie in Israël geheel andersoortig waren, en in niets gelijk mogen worden gesteld. Niemand heeft uiteraard beter dan Mozes in Egypte de ook in dit land zoover zich uitstrekkende waarzeggerij van nabij gekend. Ook in het land Gosen, waarin Israël verblijft hield, waren deze afgodische denkbeelden uit Egypteland doorgedrongen. Tegen het gevaar dat hierin school, liet de Heere Israël dan ook ten ernstigste waarschuwen. De wetten en de voorchriften, die het volk onder Mozes ontving, wijzen dan ook telkens met nadruk op de gevaarlijke elementen, die Israëls gedachtenwereld vergiftigen konden. Reeds bij de oprichting en het ten toon stellen van het gouden kalf in de woestijn, kwam dit op onrustbarende wijze uit. En al is toen voor een oogenblik het kwaad bezworen, toch leert ons heel Israëls verdere historie, hoe gedurig weer de afgodische vorm van eeredienst en de hiernedige saamhangende waarzeggerij, eerst in Israël en straks ook in Juda terugkeerde, zoo zelfs dat ten slotte heel de Tempeldienst moest worden te niet gedaan, en de ballingschap over heel Israël het hardste lot bracht, waaronder het bezweek. Zoo derhalve is duidelijk uit Israëls historie blijkt, dat is 't wel dit, dat de heilige profetie nimmer eindigen kon, eer de Messias verschenen was, maar dan ook tevens, hoe juist om de komst van den Messias voor te bereiden, de voorzeggingsmanie van Heidschen oorsprong, die onder Israël voortwoerde, in niet één enkel opzicht de heilige profetie bevordert heeft, maar geheel omgekeerd steeds bestraft en bestreden moest worden, om de komst van den Messias door de echte, heilige, van Godswege aan Israël toekomende profetie in te leiden.

Natuurlijk bestond er tusschen deze waarzeggerij en de echte profetie in zooverre zekere verwantschap, dat in beide de weegierigheid van den mensch bevrediging zocht, en dat ten andere vooral in het Oosten de aard en de natuur des menschen zoo weegierig, zoo zoekend en zoo naar het vreemde gissend was aangelegd, dat men, op wat manier dan ook, bevrediging zocht voor zijn dorst naar kennis van de verborgenheden, en het is hierop, dat ook in onze kringen veelzins te weinig is gelet. Er bestaan tusschen ons innerlijk leven en de geestelijke wereld, die ons omringt en van alle zijden op ons aandringt, verbindings- en rapporten, die vooral in het Oosten zich zeer sterk gevoelen deden. Het is uit deze ontvankelijkheid van het hart voor het verborgene, dat alom in het Oosten het bijgeloof en de aloude traditie is opgekomen. Het verleden drong steeds deze overleveringen op het nakomende geslacht over. De verlegen-zoekende geest was er steeds op uit, om zich met deze tradities te verrijken. Nergens ontbraken de priesters, die deze overleveringen voedden en sterken en van geelacht tot geslacht overbrachten. Hoe star en geïsoleerd in het hoge Noorden enkele volken hun bestaan ook konden voortplanten, in Azië, en vooral in het midden van Azië, waar ons menscheijk geslacht zijn oorsprong nam, kon van zulk een onverschilligheid geen sprake zijn. Verzinsel en overlevering wedijveren met elkaar, wie op 't sterkst de geesten beheerschen zou, en waar men dan ook kwam, en onder welk volk men zijn onderzoek ook instelde, op alle manier kwam telkens weer uit, dat het meedragen van zulke overleveringen en erlich aan hechten, levensbehoefte was, en dat uit deze levensbehoefte vanzelf de neiging bij de volksleiders opkwam, om door het voldoen aan deze neiging eigen invloed te verhoogen. Juist daarom nu is het noodzakelijk, ook bij Israël het bestaan van zulk een behoefte duidelijk te doen uitkomen, en in de tweede plaats te doen zien, dat het volk als volk de voldoening aan deze behoefte juist daar zocht waar ook de heidsche bevolkingen uit de omgeving deze bevrediging vonden, en hoe juist daarom de echte Profetie in Israël niet aan deze Heidsche manie verwant kon zijn, veel min er uit kon zijn opgekomen, doch veel meer in elk opzicht er vlak tegenover moest staan. Eerst waar dit

duidelijk vast staat, erlangt de Profetie die van Godswege onder Israël uitging, haar hooge en rijke beteekenis. Eerst zoo gevoelt men dat deze Profetie een geheel op zich zelf staand verschijnsel van hooger oorsprong was. En eerst in dit verband spreekt de aloude, echte Profetie van Israël ook ons nog toe als lijnrecht tegen alle menscheijke vinding overstaande.

Juist het feit, dat er ook in Israël valsche profeten optraden, verheldert hier het inzicht. Van zulk optreden is nooit anders sprake, dan met de bedoeling om te doen uitkomen, hoe een deel van het volk aan deze valsche profetie gehoor gaf. Doch hieruit volgde dan ook tevens, dat het overige volk er geen gehoor aan schonk, en alzoo het geestelijke talent bleek te bezitten, om de echte van de valsche profetie te onderscheiden. Nergens stuit ge dan ook op aarzeling. Wie eenmaal als profetie optreedt, kent, belijdt en verstaat zijn roeping, en de aarzeling komt alleen op bij het volk, dat tenslotte zoover afdoelt, dat het den echten Profetie verwerpt, en zich door den valschen profetie misleiden laat. Het echte en het valsche spreekt alzoo gelijktijdig en in den profetie zelf en bij wie hem hooren. Er is geen aarzeling, er is geen weifeling, er is geen half-half slag ziener. Of de man die spreekt en getuigt, een Profet van Jehova of een verzinnend ziener uit het volk is, beslist zich terstond. Zoo als het getuigen begint, weet en de man die spreekt en de volksgroep die hem aanhoort, of er een zending van Jehova aan het woord komt, dan wel of de onheilige volksgeest de overhand krijgt. En dit nu hing rechtstreeks saam met de ontvankelijkheid voor inspiratie, die in 't algemeen in 't Oosten, en zoo ook met name onder Abrahams nageslacht, veel meer dan bij de lieden in het Westen en het Noorden gevonden wordt.

De echte profetie gevoelde zich niet als een gewoon denker, maar als een poëtische natuur. Die poëtisch aangelegde natuur nu brengt van zelf mede, dat hij zich als gedragen en bezielde gevoelt door een hooger motief, dat zich meester maakt van zijn persoon. Natuurlijk geldt dit bij de dichters in zeer verscheiden mate. Niet weinige dichters zijn veel te prozaïsch en aarzelen om ooit volbloed dichter te worden. Doch hiervan afgezien, kan dan toch gezegd, dat dichterard ons los van ons eigen ik maakt, en al meer doet afdriften met een zuiging die zich meester maakt van onzen persoon. Dit algemeen dichtertijl karakter nu was ook het eigendommelijke van den echten profetie. Hij gevoelde dat een dichtertijl bezieling hem dreef, dat hij aan deze dichtertijl aandrift geen weerstand kon bieden, en dat in die aandrijving een stemme Gods tot hem uitging, hem aangreep, hem vervulde, en hem het aangrijpende woord op de lippen legde. Nu was ook hier onderscheid. Gelijk er dichters zijn van volle zestig graden, maar ook anderen wier talent op tien en twintig graden staan bleef, zoo ook was het onder de profeten. Jesaja en Amos verschillen zoo ontzaglijk, juist zoo als het in de Psalmen voorkomt, daar de zangen van Psalm 103, en van 't »Hoe zalig is het volk!« n aanstands overmeesteren, terwijl andere psalmen nauwelijks een toon doen uitgaan, die uw hart raakt. Om nu het wezen van de poëzie naar justen maatstaf te beoordeelen, moet ge natuurlijk niet Ter Haar, maar Bilderdijk nemen, en zoo ook om het wezen der Profeten te doorzien, moet niet Amos noch Habakuk, maar moet een Jesaja, Jeremia of Ezechiel u het beeld geven. Niet dat ook bij de overige Profeten niet hetzelfde beginsel en uitgangspunt van hooger bezieling aanwezig was, maar het verschil is zeer sterk in graad, en dit had van zelf ten gevolge, dat het zelfbewustzijn bij Jesaja veel duidelijker sprak dan bij een profet van mindere orde. Telkens bespeurt men dit graadverschil in het leven. Een muzikaal gestemde maagd gaat heel anders met haar kanarie om, dan een plompe spitter. En zoo ook is het hier. Een geest als die van Jesaja was tot in zijn diepsten oorsprong poëtisch en profetisch aangelegd. In zijn ontvangenis en geboorte had zich die profetische geest reeds ingeprent, en hoe vroeger zijn rijkbegeerte geest in zijn eigen wezen in kon dringen en Gods zorge aan zijn innerlijk wezen kon bevoeden, des te eerder kwam hij onder de profetische indrukken, die heel zijn wezen aangrepen, en hem straks in staat stelden, met de rijkste zekerheid, zijn getuigenis te doen uitgaan. En hiertoe nu werkte de Oosterse volksaard, die de zijne was, op zeer merkbare wijze mede.

Reeds vroeger wezen we er daarom op, hoe 't Gode beviel heeft zijn volk Israël niet bij Tigris of Eufraat, noch ook in het Noorden en Westen van Europa te doen wonen, maar aan de kust van de Middellandsche Zee, en zulks naar het Zuiden toe. Hier toch heerschte niet alleen bij het volk zelf de rijkere mentale ontvankelijkheid voor inspiratie, maar bood zich tegelijk als van zelf de gelegenheid aan, om den schat der Openbaringen over zee naar heel Europa uit te dragen. Het is vooral de oude wereldzee die hier aangewezen was, om het middel van gemeenschap tusschen de oude en de nieuwe wereld te vormen. Ook op de geaardheid en het karakter van de Abrahamiden kan hier gewezen worden, om te doen uitkomen, hoe de Jood taal in het vasthouden aan zijn overlevering is, en de zelfbeheersching bezit, om, ook waar hij in geheel nieuwe landen optreedt, toch zijn aard en zijn nationalen zin niet af te leggen. Maar hoofdzakelijk voor de Profetie is en blijft toch, dat de aard van het Oosten, en met name de geaardheid van Israël, zoo op alle wijze geschikt was, om een gemeene beschouwing in de heilige beschikking van het werk Gods, zooals die in den Christus zich openbaren zou, in het licht te doen treden. Het kwam er voor de Profetie toch op aan, dat de Profet zich geheel los wist te maken van de om hem heen heerschende voorstelling, wist over te gaan in een geheel hiervan afwijkende voorstelling, en zoo ook uit zijn heden wist over te gaan in de verre toekomst, om te genieten in wat het na eeuwen eens zijn zou, en er tevens zoo diep in te leven, alsof die heilige toekomst nu reeds in zijn woning binnendrong.

Het kwam er voor den Profet op aan, zich te verplaatsen. Wel moest de aansluiting aan het heden niet voor hem te loor gaan, doch zijn innerlijke voorstelling, die hem als deed kleven aan de hoogere leiding zijns Gods, moest toch ver over het heden uitstrijken, om te grijpen naar verre toekomst, en in die toekomst zich thuis te gevoelen. Juist dit bracht dan met zich, dat de Profet, bij het spreken tot zijn volk, vaak zoo weinig gehoor vond. Gelijk later de Christus het betuigd heeft, dat hij tot het toenmalige Israël sprak door gelijkenissen opdat ze ziende niet zien, en hoorende niet verstaan zouden, zoo was het tot op zekere hoogte ook reeds onder de oude Profeten. Hadden ook zij steeds gepoogd tot het volk af te dalen om zich voor het volk verstaanbaar te maken, zoo zouden ze aan zich zelf ontfallen, en ongemerkt in een geheel andere gedachtenwereld zijn overgegleiden. En dit nu wilden ze niet, en mochten ze niet. Gelijk ze voor hun eigen persoon rustten in de verkiezing en de roeping huns Gods, zoo ervoeren zij en gevoelden ze ook, dat het Jehova was die onder hun gehoor dezulken verkooft en als aanwees, die aan zijn roepstem gehoor zouden geven. Eer zulk een nieuwe openbaring tot het volk uitging, stond het van meet af vast, wie naar Gods bestel gehoor aan die roepstem zou geven, en wie koud en onverschillig straks zou afdruipten. En nu juist was dit het bezielende, dat zij niet alleen zeiven zich als instrumenten in Gods hand gevoelden, maar ook doorzagen, hoe 't diezelfde God was, die uit duizend mannen en vrouwen die hen aanhoorden, de hondert of nog minder verkorenen voorbereid had, om de Profetische getuigenis ingang in hun hart te doen vinden. En juist daarom mochten zij zich niet schikken naar hun hoorders, maar hadden ze als profetische instrumenten, die door Jehova bespeld werden, zich geheel ter beschikking van hun God te stellen. Het was telkens als de Profet optrad, een heilig, van God verordend taferel. Het was God die den Profet deed optreden, hem 't woord gaf en hem bezielde, maar 't was steeds diezelfde God, die de hoorders aanbracht, aan wie Hij 't luisterend oor schonk, en zoo waren sprekers en hoorders de van God verkoren instrumenten.

Dr. A. K.

„Gij maakt, dat het volk des Heeren overtreedt.“

Niet alzo, mijne zonen; want dit is geen goed gerucht, dat ik hoor; gij maakt, dat het volk des Heeren overtreedt.

Gedurig gaat er ook in het godsdienstig leven invloed van den één op den ander uit. Woorden welken, maar voorbeelden trekken. Wie hooger geplaatst is, moet door den invloed, die van zijn persoon uitgaat, al wie onder hem staat naar het heilige lokken en zelfs trekken, en onovergeelijk wordt de schuld, zoo het voorbeeld

en de voorgang van wie over anderen met gezag bekleed is, insteet van heilighen te werken, een verlagenden invloed doet uitgaan. Het sterkst springt dit in het oog bij den invloed die van de ouders op de kinderen, of van de oudere broeders en zusters op de jongeren uitgaat; iets wat dan vooral zoo pijnlijk aandoeft, indien er bij de zeer jongeren nog een geheimzinnige trek naar 't gebed en het Heilige openbaar werd, en indien de ouders in het gezin, insteet van dit aan te moedigen en te verzorgen, het veelvuldig nederdruken en het jonge kind geestelijk vervormen. En toch dit juist is het, wat zoo telkens ergernis wekt. Niet zelden komt 't dan zoover, dat 't jonge kind zijn vader van de herberg zoekt af te houden, over vloer of grove taal de ouders vermaant, en dat het ten laatste niet de ouders zijn die 't kind hooger opleiden, maar veeleer het jonge kind, dat de ergernis, die vader of die moeder geven, poogt te stuiten.

Zeker, er zijn zoo diepgeloonde gezinnen, dat zelfs het jonge kind er reeds zedelijk verlicht is, en vader naloopt om met hem te zondigen, of zelfs met vader wedijvert, om hem in stuitend vloeken nog te overtreffen. Tenslotte kan de zedelijke inzinking zoo pijnlijk ver zijn voortgeschreden, dat reeds het jonge wicht zedelijk verlicht is, en dan ontbreekt 't in den meest letterlijken zin, elk aanknopingspunt, om nog een invloed ten goede te doen inwerken. Het is zoo, een zeer enkel maal ontmoet men ook in zulk een diep verdorven omgeving nog een jong kind, dat van God uitverloren is, en teederlijk tegen de zonde van vader en moeder in blijft getuigen, doch dit is een zoo zeldzame uitzondering, dat ge er niet mee rekenen kunt, en als regel blijft 't doorgaan, dat er drieërlei soort gezinnen zijn, gezinnen die geheel verdorven en verpest zijn, en waarvan het kroost met de ouders geheel ten ondergaat. Tegenover deze verdorven gezinnen staan dan de in echten zin vrome gezinnen, waar vader en moeder met hun kroost saam in de heerlijkheid van hun God genieten. En tusschen deze diep-verloren en hooggeadelde gezinnen staat dan 't tusschensoort in, waar 't bij 't jonge kind nog met een zondagschool en 't leeren van een liedekje begint, doch waar gedurig onheilgevoelend het goede ondermijnen, en gedurig de overtredding tegen den Heere door de bedorven levensgewoonte wordt uitgelokt.

Gaat 't nu aldus in het stille gezinsleven toe, niet anders is het in de Maatschappij en in het land, en hierop is het dat 't verwijtend vermaan doet, als er staat: 'Gij maakt dat het Volk des Heeren overtreedt.' Waar ook gezegd kan, dat er in uw land in dezen of genen kring nog een volk des Heeren leeft, al zulke groepen zijn toch onder hoede en toezicht gesteld, en al denkt ge hierbij schier eenigzaam aan den Magistraat en aan het geestelijk bestuur van de Dienaren des Woords en de onderling, toch gaat 't altoos door, dat van deze voorgaars een invloed kan uitgaan, die 't geloovig volk in zijn vroomheid sterkt en vernijnt, maar ook, dat deze mannen invloed zich ook juist omgekeerd kan doen gelden, en dat de predikers en de bestuurders het volk des Heeren veeleer uit den dieperen weg naar het pad der oppervlakte lokken, en zoo oorzaak worden, dat het volk des Heeren zijn ernst verlaten laat, allengs verder van de heilige paden afdoelt, en ten slotte op hoogst bedenkelijke zijwegen zijn heilig karakter inboet en varen laat.

Natuurlijk doet zich dit gevaar op elk terrein voor, waar de meerdere voorgaat en de lager geplaatste volgt. Een dienstboden kan in een vroom gezin hooger opgaan, maar ook een trouwe maagd kan in een wereldsch gezin den glans van haar ziele-adel inboeten. En dit nu geldt overal waar de één als heer en meester een overwegenden invloed op den ander als ondergeschikte uitoefent. Denk slechts aan de scholen en aan den verderfelijken invloed, die daar zoo vaak van een afgedoolt onderwijzer uitgaat. En zoo nu ook gaat 't vaak even noodlottig door op groote fabrieken of op werkplaatsen en kantoren. Hoeveel zijn de jonge mannen niet, die nog in hun jeugdige vroomheid verkeerd, in zulke officieus werden aangesteld, en die niet zelden reeds eer 't een jaar verder was, hun vroegere zelfbeheersching hadden afgelegd, hun vromen zin lieten varen, en met afdoelen op het wereldsch pad. Van al zulke verleders nu kan evenwel beslist gezegd, dat ze maar al te vaak oorzaak waren, dat wie uit den kring van het volk des Heeren tot hen kwam, door hun onheiligen invloed van dat volk des Heeren werd vervreemd.

Maar 't sterkst toch gaat die bedenkelijke actie uit van de mannen, die krachten ambt en roeping juist gehouden waren, om het jonge geslacht tegen de verleiding der wereld op zijn hoede te doen zijn en met inniger geloofsband en liefdehand aan zijn God te verbinden.

Treedt hier nu een onheilgeval in, dan is de fatale uitwerking hiervan, gelijk van zelf spreekt, zoo ontzettend. Een predikant, die uitsluitend zijn dienst ja, nog waarnaemt, maar toch steeds minder bezieling en invloed van zich doet uitgaan, kan een bederf voor heel zijn gemeente worden. Een kleine groep van innig vrome leden zal zich dan gemeenlijk van haar afzonderen en op zich zelf gaan staan, maar het gros van de gemeente geraakt dan toch steeds meer onder zijn doodelijken invloed, en het gewone gevolg is maar al te vaak, dat na dertig, veertig jaren geheel de gemeente van haar geloof vervreemd is. Als wie voorganger is, zijwaarts afdoelt langs verkeerde paden, is hij maar al te dikwijls oorzaak, dat straks bijna geheel de kudde, die aan hem werd toevertrouwd, met den gewetenlozen herder mee afdoelt. En dan is 't vaak van zoo veel toepassing dat zulk een ontrouw herder oorzaak wordt, dat allengs al het volk des Heeren, dat in de plaatselijke kerk was saam gebracht, afdoelt en overtreedt.

En juist zoo nu gaat 't toe bij elken invloed op de geesten, die van de voorgangers in en buiten de kerk uitgaat. We staan niet allen als gelijke in betekenis naast elkander. Op elk gebied van menscheleke werkzaamheid en op elk terrein van menscheleke actie zijn er enkelen die voorgaan, en velen die volgen, en al naar gelang nu de invloed van die enkelen en hun God verheerlijkt of omgekeerd des menschen roem tegen de eere Gods doet aanstooten, gaat er 't volk een prikkel ter heilighen dan wel een prikkel tot verlaten van de eere Gods uit.

Ga maar na, welke invloeden ook nu weer bezig zijn, om zich te doen gelden op het gebied van de kunst, of van de letterkunde, van het wijsgeerig denken of van het praktisch beheerschen van het leven. Alle deze invloeden staan op zich zelf en werken veelal op ander dan het kerkelijk terrein. Toch zijn ook al deze levensuitingen als van hoogere orde door onze God onder de volken uitgezonden om Hem te verheerlijken. Juist zooals leeuwelijk

of lister door hun zang Gods eere verhoogen, zoo ook moet de ontwikkeling en de rijping van alle hoogere gaven, die God ons, menschen, toebedeelde Zijn majesteit verheerlijken. Doch blijkt nu straks dat alle deze invloeden in plaats van de eere Gods te bedoeien, van het heilige afrokken en een geest verwekken, die tegen het Heilige ingaat, dan werkt ook hier een actie, die welhaast zelfs uit vrome kringen meer dan één mee doet afdoelen, en de droeve uitkomst kan dan geen andere zijn, dan dat heel het maatschappelijk leven in steen van onzen God te verheerlijken veel eer zijn volk lokt naar paden, die steeds verder van het heilige vervreemden.

Juist daarom is het zoo roekeloos bijaldien de vromen in den lande al zulk terrein aan de leken der wereld over laten, als gingen ze ons niet aan. Invloed gaat er toch van uit. Die invloeden dringen toch ook in uw kring en ten slotte zelfs in uw eigen gezin door. En juist daarom is het zoo uiterst bedenkelijk, alle deze uit God gewelde krachten aan de onheilge wereld over te laten. In uw kinderen of kindskinderen achterhalen ze ook uw kring.

Dr. A. K.

Amsterdam, 27 Juni 1919.

Met een zucht van verademing is allerwege de tijding vernomen, dat Duitschland na hevige zielewringing tenslotte voor den harden eisch der Entente-mogendheden het hoofd gebogen heeft en ter elfder ure besloot, zij het dan ook met een vlammend protest tegen het onrecht, dat het werd aangedaan, om het vredecontract onvoorwaardelijk te teekenen.

Een andere uitweg was er niet. Niet alleen dat Duitschland door de wapenstilstandsvoorwaarden met machteloosheid was geslagen, maar voortzetting van den oorlog zou het reeds zoo schrikkelijk gemartelde volk met geheelen ondergang hebben bedreigd en het gevaar was groot, dat de toelag van Duitschlands vijanden, om de eenheid van het Deutsche volk te breken, dan zou zijn gelukt. Dat gevaar is nu althans afgewend. Hoe gesmaldeeld en in slavenboeien geklonken, de eenheid van het Deutsche volk blijft bewaard. En de veerkracht van het Deutsche volk geeft hoop, dat het, evenals Frankrijk na 1871, uit deze diepe vernedering weer zal opstaan en opnieuw een plaats der eere onder de natien van Europa zal innemen. Een zoo machtig en groot volk kan op den duur niet buiten het volkerenrecht worden gesloten, niet tot slavenendiensten van de trotsche overwinnaars worden vernederd, niet beroofd worden van hetgeen het voor zijn levensbestaan noodig heeft. Dat dit vredecontract een duurzamen vrede zal brengen, wordt dan ook door niemand verwacht. Of de overwinnaars Mogendheden zelf zullen, zoodra de overwinningssroes voorbij is en de bittere haat, die hen thans tegen Duitschland vervult, voor nobeler gevoelens heeft plaats gemaakt, dit vredecontract herzien, of wanneer dit niet geschiedt, zal het Deutsche volk zelf de slavenketenen breken, waarin het thans geklonken is, en een nog veel banger en schrikkelijker strijd zal in de toekomst ons wachten. Een met geweld opgedwongen vrede, die door het zedelijk recht geoordeeld is, kan op den duur geen stand houden, dat heeft de historie maar al te duidelijk geleerd.

Maar al brengt dit vredecontract ons niet den vrede door recht, waarop ieder Christen hoopte, toch mogen we dankbaar wezen, dat althans aan den oorlogstoestand, die nu vijf jaar lang geduurd heeft en die zoo nameloos veel ellende over de volkeren gebracht heeft, een einde is gekomen. Het bloedvergeten en menschenmoorden op de slagvelden van Europa, het uithongeren van een weerloze bevolking, de bombardementen van open steden en de torpedeering van de schepen op de zee, heeft nu opgehouden. Hoe lang de wonden nog zullen nabloeden, die in dezen krijg geslagen zijn, er zal een tijd van vernedering en herstel komen. Handel en nijverheid zullen weer opleven, de heibrannen te land en te zee weer geopend worden, aan honger en gebrek een einde worden gemaakt. En er is thans weer hoop, dat de machtig aanzwellende revolutionaire stroom, die over alle landen dreigde heen te gaan, tot stilstand zal worden gebracht.

De hoofdvraag, die over de toekomst beslissen zal, is echter deze, of de geest van geweld en heerschzucht, die de volkeren had aangegrepen, weer voor den geest van Christus zal plaats maken. Er is nooit heviger lijden over de volkeren gekomen dan in dezen wereldoorlog, die aan gruwelen en ellende alles overtroffen heeft wat we vóór dien tijd hadden gezien. Dat daarin een oordeel Gods is uitgegaan over de volkeren, die Hem en Zijn Woord hadden verworpen, kan voor den Christen wel niet twijfelachtig wezen. De afval van God en Zijn dienst was nooit schrikkelijker geweest dan in de jaren die aan den oorlog vooraf gingen.

Er zijn helaas nog weinig teekenen, dat dit oordeel Gods de volkeren tot waarachtige bekeering heeft gebracht. Bij de volkeren, die de overwinning hebben behaald, is van een louterend door het lijden geen sprake geweest. Maar ook bij de volkeren, die in deren strijd het onderspit hebben gedolven, merkt men van een terugkeer tot God en Zijn Woord zoo weinig. Het socialisme en de revolutionaire geest viert daar hoogtij.

Vooraf voor Duitschland doet ons dit zoo bitter leed. Want als Protestanten kunnen we niet vergeten, dat de Reformatie der Kerk niet aan Frankrijk en niet aan Engeland, maar aan Duitschland te danken is geweest. Het was de Germaansche volksstam, die Europa van het juk van Rome bevrijdde. Luther's machtig woord bracht de wedergeboorte van het geestelijk leven.

Daarom hopen en bidden we, dat de vernedering, die Duitschland thans ondergaan moet, in Gods hand het middel

moge blijken om het volk tot waarachtige verontmoediging en tot weerkeer tot God te brengen. Dat zou de schoonste vrucht wezen, die dit lijden voor het Deutsche volk zou kunnen afwerpen. En dan zou er ook verhoging volgen. Want de hoogmoedigen wederstaat God, maar den nederigen geeft Hij genade.

Het jaarverslag der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag.

Directeuren der Vereeniging van Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag hebben dezer dagen het negen-en-dertigste jaarverslag van deze Vereeniging, die de moeder en voedstermoeder van onze Vrije Universiteit is, rond gezonden en gaarne vestigen we naar onder gewoonte ook in ons blad op dit jaarverslag de aandacht.

In het algemeen genomen geeft dit jaarverslag zeker stof tot dank. Niet alleen dat dankbaar vermeld mocht worden, dat in het jaar 1918 geen een der hoogleeraren aan de Vrije Universiteit door den dood werd weggenomen, maar er kwam een niet onbelangrijke uitbreiding van het aantal der hoogleeraren, doordat Directeuren in dit jaar een drietal nieuwe hoogleeraren benoemden, Dr. A. Goslinga, Dr. A. A. van Schelven en Mr. Zevenbergen, benevens een lector, den heer J. Wille, waardoor de literarische en de juridische faculteit werden uitgebreid. Ook het aantal studenten steeg, hoewel mee tengevolge van den oorlogstoestand de zeer gewenschte overkomst van studenten uit Zuid-Afrika en Noord-Amerika om aan onze Universiteit hunne studien te voltooien, ook dit jaar achterwege bleef.

Wat de financiële toestand der Vereeniging betreft, mag met dankbaarheid worden geconstateerd, dat wederom het bedrag der contributien en der kerkelijke collecten op vooruitgang wijst. De contributien klommen van f 14.742.924 op f 37.175.04 en de kerkelijke collecten van f 23.509.514 op f 25.426.984. Ook het bedrag der college gelden en der examens en inschrijvingsgeldten wijst een verhoging aan van f 14.960 op f 18.305. Daarentegen staat echter, dat het bedrag der schenkingen, daalde van f 2.158.084 tot f 1.756.48. Het totaal bedrag van de inkomsten, waarbij de medische faculteit niet gerekend is, bedraagt f 92.842.424, dus bijna een ton. Tegenover deze vermeerdering van inkomsten staat echter, dat ook verschillende uitgaven geklommen zijn, zoodat het batig saldo dit jaar slechts f 319.51 bedraagt.

Intusschen staat de Vereeniging en door de benoeming van de nieuwe hoogleeraren en door andere uitgaven, wat het nu ingegane jaar betreft, voor een zeer belangrijke vermeerdering der uitgaven, die zelfs op bijna 50 pCt. gerekend wordt. Directeuren hebben daarom aan alle contribuanten een circulaire gezonden, waarin voorgesteld wordt, dat het bedrag, waarvoor men contribueert, met 25 pCt. worde verhoogd. Maar heel het leven zooveel duurder is geworden, behoeft ook onze Hoogeschool dringend een vermeerdering van hare inkomsten.

Ook mag er nog wel eens de aandacht op worden gevestigd, dat een nieuw gebouw voor de Vrije Universiteit reeds lang een dringende vereischte is. In het Hospitium is er geen plaats genoeg om aan de talrijke aanvragen van studenten, die hier inwoning zoeken, te voldoen. En bij de uitbreiding van de colleges en het aantal studenten, worden de collegezalen ook te klein. Toch kwam er dit jaar voor dit doel niets in en bedraagt het fonds, dat voor een nieuw gebouw is saamgebracht, nog niet meer dan f 56.944.944. Zoolang de oorlogscrisis duurt, was er aan bouwen geen denken. Maar nu de vrede gekomen is, moge het niet te lang meer duren, voordat de Vrije Universiteit een gebouw krijgt, dat beter dan het bestaande aan hare behoefte voldoet.

De samenkomsten te Dordrecht.

Dordrecht heeft voor de Calvinisten altoos iets, dat aantrekt. Niet alleen het schitterende riviergezicht, dat deze oudste stad van Holland ons biedt, maar de rijke historie, die aan den naam van Dordt verbonden is. In Dordt werden de eerste nationale Synoden onze Gereformeerde Kerken op vaderlandschen bodem gehouden. Te Dordt deed Prins Willem I den beslissenden stap om zich aan te sluiten bij de Gereformeerde Kerken. En op de groote Synode te Dordt in 1618 en 1619 gehouden werd het pleit tusschen Arminius en Gomarus beslist.

Het was daarom wel een goede gedachte van Directeuren om de samenkomsten, die met de Vrije Universiteit in verband staan, dit jaar te Dordt te houden. Voorop gaat ook ditmaal de wetenschappelijke samenkomst, die Woensdag 2 Juli des namiddags te 10½ ure in het gebouw Kunstmin zal plaats vinden. In de morgenvergadering zal Dr. J. Hekman de behandeling inleiden van de vraag naar de *betekenis van nerveuse en psychische invloeden voor het ontstaan en verloop van inwendige ziekten* en des namiddags te 2 ure Prof. Dr. C. van Gelderen het referaat over *den God Israels en de goden van Babel*. Beide referaten zijn gedrukt en aan het Bureau verkrijgbaar.

De Avonds zal een ure des gebeds worden gehouden in de Wilhelmina Kerk van 8-9 uur, waarbij als voorganger zal optreden Ds. J. G. Kunst, predikant te Arnhem. Na afloop daarvan zal er gelegenheid wezen tot een gezellig samenzijn in het hotel Ponsen.

Op Donderdag 3 Juni wordt dan, wederom in het gebouw Kunstmin, de jaarvergadering van de Vereeniging voor Hooger

Onderwijs gehouden, die in afwijking van hetgeen andere jaren gewoonte was, den morgen en middag zal duren. Een openbare samenkomst, waarbij ook gelegenheid tot debat gegeven werd, zal dit jaar dus niet plaats vinden. De leiding dezer vergadering is opgedragen aan Prof. Mr. P. A. Diepenhorst. Behalve de gewone onderwerpen, die op elke jaarvergadering aan de orde zijn, zullen op deze vergadering twee referaten worden gehouden. In de morgenvergadering zal Ds. J. C. Brussaard spreken over religieuze opwaking onder de jongeren. En in de middagvergadering Prof. Dr. A. Goslinga over het conflict tusschen Groen van Prinsterer en Mr. Van der Bruggen.

Zooals men uit dit program ziet, is er keur van spijs genoeg voor den geestelijken maaltijd. Moge daarom een trouwe opkomst op beide dagen toonen, dat ons volk meeleest met onze Hoogeschool.

Synodale willekeur.

Toen we den nood van Kootwijk's arme Kerk, die haar pastorie en kerkgebouw staat te verliezen, aan onze lezers op het hart drukten, meenden we, dat de Hervormde Kerk beide opeischte, omdat in Kootwijk weer een Hervormd predikant zijn intrek zou nemen en deze pastorie en kerk noodig had. Naar ons gemeld wordt is dit echter niet zoo. De Hervormde Kerk heeft reeds lang een eigen kerkgebouw en een eigen pastorie, die zich beide bevinden in Kootwijkerbroek. Het was om die reden dat de Hervormde Kerk pastorie en kerkgebouw te Kootwijk aan onze Kerk verhuurde, daar zij geen van beide noodig heeft. Dit contract was in 1915 vernieuwd en liep nog over 8 jaren. Maar nu Ds. Houtzagers vertrekken gaat, elacht de Hervormde Kerk beide plotseling op. Als voorwendsel geldt, dat in Kootwijk een paar gezinnen tot de Hervormde Kerk behooren en de Hervormde predikant van Kootwijkerbroek het kerkgebouw gebruiken wil om daar nog eens een beurt te vervullen, vooral wanneer dit voor den doop gewenscht wordt. Niettegenstaande de Gereformeerde Kerkraad aanbod voor deze beurten het kerkgebouw gratis af te staan, is deze voorslag van de hand gewezen. De pastorie zal aan een particulier verhuurd worden en het kerkgebouw, behalve de enkele diensten, die er verricht worden, leeg moeten staan.

Het doel van deze geheele actie is natuurlijk duidelijk, gelijk onze berichtgever ons meldt, om de Gereformeerde Kerk te Kootwijk te vernietigen. Men zou er in juichen, wanneer deze gemeente door gebrek aan pastorie en kerkgebouw ten gronde zou gaan. Te meer dringen we er daarom op aan, dat men Kootwijk's gemeente helpe. Tegenover deze Synodale willekeur schittere de overvaardigheid onze Kerken!

Het conflict te Middelburg.

In zake het conflict, dat rees tusschen Ds. Netelenbos en de Classis Walcheren, heeft de Particuliere Synode van Zeeland thans de navolgende besluiten genomen.

1o. Dat de behandeling, noodzakelijk geworden door het conflict tusschen den Kerkeraad en Ds. N., terecht geschied is op grond van het onderteekeningformulier voor de dienaren des Woords, en niet op grond van de Art. 79 en 80 K. O.

2o. Dat evenwel de Classis Middelburg niet het besluit had mogen nemen Ds. N. te schorsen van zijn ambtelijke bediening; maar na constatering van het feit dat Ds. N. krachtens het onderteekeningformulier *ipso facto* gesuspendeerd was, rekening houdend met dat feit, maatregelen moest nemen uit deze suspensie voortvloeiende.

3o. Dat de Synode aan de Classis Middelburg adviseert, op haar besluit van schorsing terug te komen, en volgens het sub 2 genoemde te handelen.

4o. Dat de Classis Middelburg goed gedaan heeft, eene Commissie aan te wijzen om zich met Ds. N. in contact te stellen, om te onderzoeken of zijne afwijkende gevoelens van dien aard zijn, dat op grond hiervan Ds. N. onverhoopt verder zou moeten behandeld worden volgens de Art. 79 en 80 K. O.

5o. Tevens geeft Uwe Commissie in overweging een Commissie te benoemen, om het oordeel dezer Synode nader toe te lichten in de vergadering van de Classis en op conformering met dit oordeel aan te dringen.

Aanhangsel.

Ofschoon door Uwe Commissie het schorsingsbesluit van de Classis informeel is verklaard, is toch haar oordeel:

a. dat de Kerkeraad van Middelburg en Ds. N. zich hadden behooren te onderwerpen aan het oordeel van de meerdere vergadering, al was het ook onder protest, en met beroep op de meerdere vergaderingen Art. 31 K. O.

b. dat het publiek optreden van Ds. N. gedurende deze procedure, en de wijze waarop, om zijn standpunt te propageeren, ten strengste moet afgekeurd.

Vervolgens nam de Synode het volgend advies der Commissie over.

Dat de Synode als haar oordeel uitsprekt, dat 't schorsingsbesluit geldend blijft voor den Kerkeraad en Ds. N., tot dat de Classis het zal hebben teruggenomen, en dat de Kerkeraad en Ds. N. ook met de suspensie zullen hebben accoord te gaan, opdat erger voorkomen worde, en geen scheuring worde aangebracht in het lichaam van Christus.

Tevens geeft Uwe Commissie in overweging een Commissie te benoemen om het oordeel dezer Synode nader toe te lichten in de vergadering van den Kerkeraad te Middelburg, en op conformering met dit oordeel aan te dringen.

De Comm. door de Synode benoemd,
De WILLE, Rapporteur.

Zooals men ziet, is ook de Provinciale Synode van oordeel geweest, dat de Classis Middelburg formeel niet juist heeft gehandeld en heeft zij daarom bij de Classis er op aangedrongen op haar besluit terug te komen. Bevreemdend is het alleen, dat

de Provinciale Synode desniettegenstaande van oordeel was, dat Ds. Netelenbos en de Kerkeraad van Middelburg toch verplicht waren geweest zich aan dat besluit der Classis te onderwerpen, hoewel zij tegen dat besluit zeer ernstige bezwaren had en zelfs nog verder gaat en verklaart, dat het schorsingsbesluit voor den Kerkeraad en Ds. Netelenbos' geldig blijft, totdat de Classis het zal hebben teruggenomen. Gesteld dus, dat de Classis bij haar besluit bleef volhouden, dan zou de Kerkeraad gehouden zijn, dit besluit uit te voeren, niettegenstaande de Prov. Synode dit besluit op formele gronden onjuist heeft verklaard. Het recht van appel op een meerdere vergadering zou zoodoende geheel waardeloos worden. De Synode heeft blijkbaar vergeten, dat volgens Art. XXXVI onze Kerkenorde de particuliere Synode hetzelfde zeggenschap heeft over de Classis als de Classis over den Kerkeraad. Een Classis, die zelf aan de besluiten der particuliere Synode zich niet onderwerpen zou, kan moeilijk eischen, dat de Kerkeraad zich wel onderwerpen zou aan hare besluiten. Er schuilt hier een hiërarchisch addertje onder het gras, waartegen we, hoe zeer het ons leed doet, moeten protesteren.

Maar al heeft de Provinciale Synode de Classis formeel in het ongelijk gesteld, wat de materie betreft, is ook zij van oordeel, dat Ds. Netelenbos behoort geschorst te worden in zijn dienst, omdat hij gehandeld heeft tegen de belofte in het onderteekeningformulier voor de predikanten vastgesteld. De Provinciale Synode spreekt wel van 'suspensie', maar dit Latijnsche woord is natuurlijk niet anders dan een vertaling van *schorsen*, gelijk het dan ook in de Latijnsche vertaling van onze Kerkenorde Art. LXXIX gebruikt wordt, om het Hollandsche woord *schorsen* weer te geven. Feitelijk maakt dit alles voor de zaak dan ook weinig verschil. Of een meerdere vergadering verklaart een predikant te schorsen, omdat hij zich niet houden wil aan de belofte bij de aanvaarding van zijn ambt afgelegd, dan wel of deze vergadering constateert, dat het feit zich heeft voorgedaan, dat hij door aldus te handelen volgens het onderteekeningformulier ipso facto van zijnen dienst gesuspendeerd is, komt in de gevolgen op hetzelfde neer. Het is bovendien duidelijk genoeg, dat zulk een schorsing niet kan intreden, wanneer niet eerst een kerkelijke vergadering geconstateerd heeft, dat het feit, waarop als straf deze suspensie staat, zich metterdaad heeft voorgedaan.

Toch zijn deze formele quaesties, van hoeveel belang zij uit kerkrechtelijk oogpunt mogen wezen, in dit droeve geding niet de hoofdzaak. De hoofdzaak is, of Ds. Netelenbos zich metterdaad aan schending van de door hem afgelegde belofte heeft schuldig gemaakt. Juist op dit cardinale punt nu heeft noch het schorsingsbesluit van de Classis noch de thans gevallen beslissing der Provinciale Synode voldoende licht gebracht.

Dat Ds. Netelenbos en in vroegere publieke uittalingen en vooral in zijn laatste geschrift stellingen verkondigd heeft, die een niet onbedenklijk karakter dragen, ja zelfs twijfel doen opkomen, of Ds. Netelenbos het wel met de Gereformeerde belijdenis eens is, is ieder bekend. Het besluit van de Classis om een Commissie van Hoogleeraren en predikanten te benoemen, die zich met Ds. Netelenbos in contact zouden stellen om met hem over deze dogmatische afwijkingen te spreken, juichen we dan ook van harte toe. Hoeveel ruimte van opvatting ook binnen de grenzen der Confessie wordt opengelaten, er zijn ook hier waarheden, wier belang te principeel is, om ze straffeloos te mogen prijsgeven. Mocht het dan ook, na behoorlijk onderzoek, metterdaad blijken, dat Ds. Netelenbos principieel tegenover de Gereformeerde belijdenis staat, dan zal, wanneer hij zelf niet gevoelt, dat zijn plaats niet langer in de Gereformeerde Kerken is, naar Art. 79 tucht op hem moeten worden toegepast.

Maar het geding waarom het thans gaat, is een ander. Ds. Netelenbos heeft, zooals bekend is, evenals Dr. Buizer bezwaar tegen XXVII-XXIX onze Belijdenis, omdat hij meent, dat wat daar aangaande de ware Kerk geleerd wordt, niet overeenkomstig de Heilige Schrift is. Het geldt het vraagstuk van de pluriformiteit der Kerk. Het graven deswege ingediend zal op de e.k. Generale Synode behandeld moeten worden.

Nu is het zeker juist, dat volgens de belofte, die elk predikant bij de 'aanvaarding van zijn ambt aflegt, iemand, die enig bedenken of gevoelens heeft tegen de leer in onze Belijdenisschriften neergelegd, — en dat is hier, naar het oordeel van Ds. Netelenbos zelf, het geval — gehouden is dit noch openlijk noch heimelijk voor te stellen, te drijven, te prediken of te schrijven, maar dat hij het alvorens (dus voordat hij de zaak voor het forum voor de publieke opinie brengt) den Kerkeraad, Classis en Synode zal openbaren, om van dezelfde geëxamineerd te worden, bereid zijnde aan het oordeel derzelfde altijd gewilliglijk zich te onderwerpen. En hierbij nu wordt de straf bedreigd, dat wanneer een predikant *hier tegen doet* hij ipso facto, d.w.z. door die daad zelf van zijnen dienst zal gesuspendeerd zijn.

Nu spreekt het wel van zelf, dat niet elk graven, dat men tegen enig stuk van de Belijdenis heeft, zoo ernstig is, dat het noodzakelijk is aan den predikant, die dit graven heeft, het zwijgen daarover op te leggen, totdat de Synode uitspraak heeft gedaan. Degenen, die het bekende graven tegen Art. XXXVI der Belijdenis op de Middelburgsche Synodale kerken ingediend, hebben niet alleen voor de Synode, maar ook reeds te voren publiek hunne bezwaren

tegen dit A-lijke vergad. Er er niet aan over dit gr het jaren Synode dit grond heeft. Of nu o Classis Wal met deze i in het midd rig hebben men voor van wat de men hierov bij de ond gedaan, bi formulier h vraag of drijven en aan de wil maar aan h gaderingen. sen en elk zich te on van appel e

Nu is de op de Clas hij aan dezi wilde blinde hoezeer we zich zelf i iemand de dienst gesu toch in het tegen doen daad geschi stilzwijgen van de b straf moet gebleken u sluiten, dat vonden.

Intussche uitspraak h en voor de wel geen a aan dit bes teekening-l dat ook al b van de b straf moet gebleken u sluiten, dat vonden.

We hopen Netelenbos worden om door de Cl vinciële Syn gen. Van z vervallen. I Kerk van 3 voorkomen, gaat, komt aan de o wapenen w

In hartel Amsterdam Nieuwe Ke bejaard Zus K. I. I.

Kootwijk.

JOHN CL HAS DONE Nally & Co.

Na mijn i van dit boek en beoordeel De auten lezers kenn vinnime voo noodig was kennen. Dit Amerika zal INTRODUCTIE noch enkel e voor een a is meer da theologisch l visie. En niet altijd e door onze A

Het Calvin Ook ten tot voldoende hen, bij wi dan weer, t visie niet k

Waar 'm delijk aan t aan vele jon Ik meen zóó begrijp.

In de eers in een lev den, haar tweede plaat levens- en een mentalit volkomen k Onze tijd en waar ik jongeren om religieuze int

Dat velen niet, of ook nen vinden, eerste der t voorwaarden De heeren k niet met vol Ik zeg d door wetens ligentie te o